

Eten of gegeten worden

Hoewel de onderwaterwereld er lieflijk en vredig uitziet, heerst er een enorme strijd om te overleven. Het is letterlijk eten of gegeten worden!

TEKST EN FOTO'S **MARION HAARSMA**
ONDERWATERFILM.NL

Hagedisvis eet een trekkervis

Deze eetmomenten gaan vaak te vlug om door de fotocamera vast gelegd te worden. Dus zijn – hoe groot het aantal foto-bestanden ook is en dat zijn er heel veel! - maar weinig opnames te vinden waarop de onderwaterdieren daadwerkelijk eten.

GROTE PROOI Omdat er toch het meest in Nederland wordt gedoken moet bij het motto eten of gegeten worden het eerst worden gedacht aan naaktslakken. Ze eten langzaam, dat is niet het probleem, maar hun prooi is meestal erg klein. Totdat wordt verteld dat de vlokige naaktslak dahlia's op eet.

Het is bijna niet te geloven. Hoe kan een kleine slak zo'n grote anemoon opeten? Vroeg in het voorjaar, het was nog heel koud in maart, is op zoek gegaan naar dit fenomeen. En ja

hoor, eerst waren er veel grote, dikke vlokige slakken en toen een dahlia. Er zaten al drie slakken op. De dahlia had zich al helemaal ingetrokken, maar dat deed de slakken niets. Ze boorden zich in de anemoon, alsof het een grote taart was! Waarschijnlijk overleeft de dahlia de aanval van één slak. De biologen zeggen dat ze zich kunnen verweren door los te laten en zich met de stroming over de grond laten rollen totdat ze hun plaaggeesten zijn kwijt geraakt! Maar bij een aanval van meerdere slakken, is de vraag of ze dit wel overleven.

De vlokige naaktslakken beperken zich niet alleen tot de dahlia's, ze eten ook kleinere anemonen. Die verweren zich door zich terug te trekken in het zand. De slak wordt dan meegenomen, maar hij laat niet los. Soms steekt alleen nog zijn staart uit het zand. Ook van deze

actie is de uitkomst onzeker, maar er kan het best worden gegokt op de vlokige, het is een enorme rover!

KLEINE PROOI Een duidelijke foto van een naaktslak, die zit te eten, is in het Noorse Saltstraumen gemaakt. De slakken eten hydroid-poliepen, het zijn hele kleine poliepen, meest-

Coryphella, Saltstraumen

Pitvis bij Kristiansand

Hengelaarsvis met open bek

Zeekommer, Saltstraumen

Anemoon met zager

Dahlia met slakken in de Oosterschelde

al worden ze met planten verward. Op een andere foto, die is ingezoomd, is het (levende) voedsel van de *Coryphella verucosa* beter te zien!

Nog een gek beest, van het koude water, is de zeekommer met lange vangarmen. Die steekt hij uit in de stroming en dan, langzaam, steekt hij stuk voor stuk een arm in zijn

mond. Zo kan hij opeten, wat zijn armen aan plankton vangen!

Een hele bijzondere naaktslak is de *Phillo-desmium longicirrum*. Hij leeft op lederkoraal en hij eet alleen maar datzelfde lederkoraal. Het lijkt meer op een anemoon, dan een naaktslak, met al die tentakels. Tegengekomen

op Lembeh en aanvankelijk onbekend. Later gehoord dat dit beest maar weinig tegen wordt gekomen. One in a thousand!

VANGNET Een andere slak, met een ongewoon etenspatroon, is de *Melibe viridis*. Die is niet zo zeldzaam en zit, zoals op de foto uit Bali, op het zand. Hij heeft een bijzonder gevormde kop, die

Doornenkroon Batuata

Flamengotong op gorgoon

Garnaal eet een zager, Grevelingen

Koraalduivel in een school kleine visjes

Dode spinkrab is voedsel voor wulken

Krabben doen zich te goed aan een platvis in de Oosterschelde

Jorunna tomentosa op blauwe spons

hij over het zand, als een soort vangnet, kan uitspreiden. En zo verzamelt hij zijn kostje bij elkaar. Hij schraapt het letterlijk op!

Een krabje, wat ook iets van een vangnet gebruikt is de porcelijnkrab. Die heeft een soort web aan zijn pootjes, waarmee hij door het water wuift. Het is een prachtig gezicht, maar moeilijk op de foto vast te leggen. Meestal wachten ze tot de fotograaf weg is voordat ze verder gaan met eten... Deze krab op Sabang – beroemd om zijn kleine beestjes (Critters) - bleef gewoon dooreten.

VREETSPOOR Andere naaktslakken zoals bijvoorbeeld de doridae slakken, die sponzen eten, lopen gewoon over hun prooi. Daarbij een 'vreetspoor' achter zich latend. De in dit arti-

kel afgebeelde witte slak op blauwe spons, de *Jorunna tomentosa*, eet alleen deze spons, het zijn allemaal voedselspecialisten.

Een voorbeeld van een andere soort slak met een schelp is de cowrie. Op Curaçao was deze ongewone cowriesoort te vinden op het gorgoon. Daar is ook precies te zien waar ze geweest zijn... De flamengotong is een soortgelijke slak en ook een enorme rover. Zij eten de beschermende laag op het gorgoon. Ook zij laten een spoor van vernieling achter. En – opnieuw - een of twee slakjes kan waarschijnlijk geen kwaad, maar met z'n allen op een gorgoon, moet toch worden gevreesd dat het koraal het loodje legt.

Zo ook de doornenkroon (*Acanthaster planci*). Hij loopt gewoon over het koraal en laat een

compleet afgevreten rif achter zich. Pas als hij wordt omgedraaid is de uitgestulpte maag te zien. Maar een aantrekkelijk beeld? Nee! Op de foto op deze pagina's een doornenkroon, het spoor van wit en dood koraal achterlatend.

VISSERSBOOTJES Op Curaçao lijken de schildpadden in de Lagun-baai te weten wanneer de kleine visserbootjes terug komen van zee. Ze zwemmen ongeduldig in het ondiepe water, zo tussen de badgasten door. Meestal is er wel wat gevangen en bij het schoonmaken van de vis, valt er weleens iets in het water. Normaal eten ze kwallen en lederkoraal, maar dit is een welkome afwisseling van hun dieet!

De tijgerhaai zou alles op eten wat hij tegenkomt. Althans: dat wordt gezegd. Zo heeft ie-

Zeesterren met visafval

Zeesterren met haarkwal

Phyllodesmium longicirrum op lederkoraal

der dier te kampen met vooroordelen. Dat het een hele schuwe en slimme dieren zijn, is heel weinig bekend. Alleen met voer zijn ze naar het rif te lokken. Toegegeven, het is niet goed en geen normaal diergedrag, maar het blijft een fascinerend gezicht om een tijgerhaai in een krat met visvoer te zien bijten. De duiker, die de krat vasthoudt, lijkt een klein mannetje! Integendeel, het is een grote stoere vent, maar vergeleken bij de haai is het bijna niets.

De mooiste foto van een echte visvangst is gemaakt tijdens een trip in de buurt van Komodo. De hagedisvis heeft een blauw trekkervisje te pakken, maar die is eigenlijk te groot en het ziet ernaar uit dat ze vast zitten. Toch moet de hagedisvis in het voordeel zijn. Hij laat niet los. De trekkervis heeft weinig kans om dit avontuur te overleven.

UITSCHUIFBEKJE In het Noorse Kristiansand lag er ook visafval in het water. Een mannetjes pitvis zwom er heen en weer voordat hij recht op de fotograaf af kwam. Het is maar een klein visje. Toch deed hij zijn bek open. In eerste instantie reuze verbaasd dat te zien. Totdat duidelijk werd dat hij niet aan het dreigen was, maar bezig was het visafval te eten. Hij heeft een heel raar uitschuifbekje, dat nog niet eerder 'in werking' was gezien.

Ook de zeesterren kwamen op het visafval af, die eten echt alles wat ze te pakken kunnen krijgen. Twee foto's op deze pagina's. Eén waarop ze met z'n allen visafval verorberen en één waarop nog net is te zien dat ze een haarkwal te pakken hebben.

VLIEGENSVLUG Bodemvissen, die weinig zwemmen, zoals hengelaarsvissen en schorpioenvissen schrokken hun prooi op door hun bek uit te stulpen en zo hun prooi naar binnen te zuigen. Ook dit gaat weer vliegenvlug! Te vlug om op de foto vast te leggen. Wel foto's van een hengelaarsvis met open bek, maar zonder prooi. Het geeft in ieder geval een idee.

Een schorpioenvis die actief rondzwemt is de koraalduivel. Ze zijn vaak te vinden bij scholen kleine visjes. Ze komen overal voor, in de Rode zee en de Indische oceaan. Tegenwoordig zijn ze ook in het Caraïbisch gebied te vinden, zoals de foto's op deze pagina's, genomen in Curaçao.

NEDERLAND Tot slot weer terug in het Nederlandse water waar het eten of gegeten-verhaal ook allemaal begon. Tijdens een nachtduik bij de Bergse Diepsluis werd een grondel waargenomen met iets in zijn bek. Zelfs

enorm inzoomen maakte niet duidelijk wat 'ie daarin had. In de rijke fantasie is er misschien nog iets te zien van een pootje dat uitsteekt. Een krabje misschien?

En in de Oosterschelde strandkrabben, die druk in de weer waren met een dode platvis. De krabben draaiden zodanig met de vis, dat de kop in de richting van de fotograaf bewoog! Het was net alsof de vis nog leefde, brrr...

ROVERS Dat garnalen enorme rovers zijn, was tijdens een nachtduik in de Grevelingen te zien. Er werd gezocht naar sepiola's in het zand, maar die waren niet te vinden. Wel zwommen er allerlei wormpjes in het licht van de lamp. De zandgarnalen (Crangon crangon) kwamen uit het zand gekropen, grepen meteen naar de kleine zagertjes en binnen enkele seconden waren ze opgevreten! Pas bij de derde worm was er kans om een foto te maken. En weer was 'ie weg. Toch waren de zaagers ongeveer net zo lang als de garnaal, maar die hadden een honger!?!

De anemonen zijn ook rovers, die hadden ook de zaagertjes te pakken en weer moest er worden gehaast om een foto te maken! Geen sepiolas gezien die duik, maar wel spanning en sensatie: Eten of gegeten worden.

GARNAAL Nog een laatste verhaal over een garnaal, maar die kwam slecht aan zijn einde. Buddy Marielle zag een klein sepiaatje, gewoon bij de brug. In de zomer daar veel te zien. Het baby sepiaatje ving een garnaal, maar de prooi was te groot voor het kleine diertje. Minutenlang is de sepie gevolgd, hij liet niet los, maar kreeg de prooi ook niet naar binnen. De oogjes van de garnaal staken nog uit de tentakels en het was net alsof ze om hulp vroegen.

En om het af te leren: nog een dier wat zich niets aantrekt van de lampen van de duikers is het zeepaardje, het afgelopen seizoen waren er ook in de Oosterschelde weer veel! Zoals een klein vrouwtje met open mond. Wie weet gebruikt ze zelfs het licht van de duiklamp om beter te kunnen zien!

Vlokkige naaktslak met slibanemoon

Sepia met garnaal in Oosterschelde

Etende schildpad

Melibe viridis

Tijgerhaai bij in een krat, Bahamas

Grondel met eten in de bek, Oosterschelde